

TOPLU TAŞIMA SİSTEMLERİNİN BİSİKLET KULLANIMI İLE BÜTÜNLEŞTİRİLMESİ*

INTEGRATION OF MASS TRANSPORT SYSTEMS AND BICYCLE

Özet:

Artan taşıt sayısına bağlı olarak ortaya çıkan trafik yoğunluğu, bugün kentlerin karşı karşıya olduğu sorunların en önemlilerinden biridir. Üzerinde yoğun biçimde çalışılması ve kaynak ayrılması gereken bu sorunu kent yönetimleri farklı yaklaşım ve uygulamalarla çözmek için çaba harcamaktadır.

Nedenleri ve ortaya çıkardığı sonuçların farklılığına karşın kentlerde yaşanan trafik sorununun çözümüne yönelik üzerinde uzlaşmış bazı doğrular vardır. Bu kapsamda ekonomik ve çevresel açıdan etkin ulaşım türlerinin yaygınlaştırılmasıyla kentiçi ulaşım otomobil kullanımının azaltılması sürdürülebilir ulaşım politikalarının temel ilkelerinden biridir. Ne var ki, ülkemizin bazı kentlerinde olduğu gibi trafik sorununun mevcut yolların genişletilmesi, yeni yol(ların) açılması, katlı kavşak uygulamaları gibi çözümlerle yönetilmeye çalışılması, sorunu çözmediği gibi otomobil kullanımını daha da cesaretlendirmektedir. Oysa sürdürülebilir ulaşım politikalarındaki temel hedef, trafik sorununu sonuç üzerinden değil, sorunu ortaya çıkan sebepler üzerinden yönetmektir.

Etkin işletilen toplu taşıma sistemleri ile insan ve çevre dostu olarak bilinen bisiklet, sürdürülebilir ulaşım politikalarının önemli unsurlarından ikisidir. İyi işletilen toplu taşıma sistemleri maliyet ve zaman açısından kullanıcılara avantaj sağlamakta, bu da kentiçi ulaşım otomobil kullanım oranını düşürmektedir. Benzer şekilde bisikletler, kentleri otomobil bağımlılığından kurtarma adına önemli bir işlev görmektedir, bisiklet kullanımının artması kentlerde çevre kalitesi ve insan sağlığı açısından önemli kazanımlar ortaya çıkarmaktadır. Ancak, son yıllarda artan nüfusla birlikte kentlerin çeperlerine doğru yayılması kentiçi yolculuk mesafelerini arttırmış, bu da insan gücüne dayalı çalışan bisikletin kullanım etkinliğini azaltmıştır. Dolayısıyla, sürdürülebilir ulaşım politikalarının iki önemli unsuru olan toplu taşıma sistemleri ve bisiklet kullanımının birlikte kurgulanması geçmişten daha önemli hale gelmiştir.

Bisikletin toplu taşıma sistemleri ile bütünleştirilmesinde iki temel yöntem vardır. Bunlardan ilki bisikleti park et, toplu taşımayla devam et sistemidir. Bu sistem toplu taşıma duraklarında bisiklet parklarının geliştirilmesiyle olabilmekte, bisiklet kullanıcıları bisikletlerini park alanlarına bırakıp toplu taşıma ile devam edip, gidilmek istenen durağa varıldığında yeniden bisikletle yola devam etmektedir. Bu yöntemde, yerel yönetimler tarafından işletilen bisiklet ve bisiklet parklarına gereksinim duyulmaktadır. İkinci yöntem ise bisikletle binip devam et sistemidir. Kentiçi ulaşım yüksek kapasiteli (metro, tramvay, vb.) toplu taşıma araçlarının kullanıldığı durumlarda uygulanabilen bu çözümde, bisiklet kullanıcıları toplu taşıma araçlarının içerisinde oluşturulmuş bisiklet bırakma alanlarını kullanmakta ve istediği durakta inip kendi bisikleti ile yoluna devam etmektedir.

Ortaya konan bilgiler ışığında vurgulanması gerekir ki, bisikletin spor ve eğlence aracı olmaktan çıkıp bir ulaşım aracı haline gelmesi toplu taşıma sistemleri ile bütünleştirilme/ilişkilendirilme düzeyine bağlıdır. Aksi durumda ülkemizin bazı kentlerinde olduğu gibi iyi niyetli birçok uygulama ve yatırıma karşın bisiklet kullanımı istenilen düzeye çıkamamaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan araştırmada bisiklet kullanımı ile toplu taşıma sistemlerinin bütünleştirilmesi konusunda en başarılı uygulamaların Hollanda'nın Amsterdam ve Houten kentlerinde yaşama geçirildiği görülmüştür. Kentiçi ulaşım günlük yolculuğun %40'ının bisikletle yapıldığı Amsterdam ve günlük yolculuğun %66'sının bisikletle gerçekleştirildiği Houten'in bu başarısı bisiklet güzergahlarının doğru belirlenmesi, bisiklet kullanımını arttırmaya yönelik eğitim programları ve kentiçi ulaşımın tüm unsurlarıyla birlikte kurgulanmasının bir sonucudur.

Genel çizgileriyle ortaya konan bu çalışmada, sürdürülebilir ulaşım politikalarının önemli unsurları olan bisiklet kullanımı ve toplu taşıma sistemlerinin bütünleştirilmesine odaklanılmıştır. Çalışma kapsamında, toplu taşıma sistemlerinin ve bisiklet kullanımının trafik yönetimi açısından önemine değinilmiş, kent yönetimlerinin bisiklet ve toplu taşıma sistemlerini başarıyla bütünleştirdiği örnekler üretilen proje ve uygulamalar üzerinden anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Ulaşım, Bisiklet, Toplu Taşıma.

* Noraddien MASROR, Şehir Plancısı, noraddien.masror@gmail.com
Mehmet Çağlar MESHUR, Doç. Dr., Şehir Plancısı, Konya Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, mcmeshur@yahoo.com